

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 48 став 1 точка 3 и член 68 став 3 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и точка 231 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/2012), гувернерот на Народната банка на Република Македонија донесе

УПАТСТВО за спроведување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 63/2012)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со ова упатство се пропишува начинот на примена на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот (во понатамошниот текст: Одлуката).

Сите дефиниции и термини определени во Одлуката соодветно се применуваат и во ова упатство.

2. За потребите на утврдувањето на адекватноста на капиталот, банката е должна да ги пополнува и да ги доставува до Народната банка следниве извештаи:

- Извештај за сопствените средства - образец СС;
- Извештај за портфолиото за тргување - образец ПТ;
- Извештај за активата пондерирана според кредитниот ризик - обрасци АПКР;
- Извештај за вкупните активности - образец ВА;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на валутниот ризик - образец КПВР;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во должнички инструменти - образец СР - ДИ;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во должнички инструменти - обрасци ГР - ДИ;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на ризикот од вложувања во сопственички инструменти - образец СИ;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака - образец РИ;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна - образец РДДС;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност - образец НЛИ;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките - образец РПЦС;

- Извештај за капиталот потребен за покривање на пазарните ризици од позиции во опции - образец О;
- Извештај за капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик - образец ОР; и
- Извештај за стапката на адекватност на капиталот - образец АК.

Банката којашто го исполнува условот од точка 29 од Одлуката не е должна да го доставува извештајот за капиталот потребен за покривање на валутниот ризик (образец КПВР). Банката којашто ги исполнува условите од точка 30 од Одлуката, не е должна да ги доставува извештаите од став 1 алинеи 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 13 од оваа точка.

Извештаите/обрасците од ставот 1 од оваа точка се составен дел на ова упатство.

II. ИЗВЕШТАЈ ЗА СОПСТВЕНИТЕ СРЕДСТВА

3. Извештајот за сопствените средства (образец СС) содржи податоци за сопствените средства на банката, коишто претставуваат збир на основниот капитал, утврден согласно со делот 1 од оваа глава и дополнителниот капитал, утврден согласно со делот 2 од оваа глава, намален за износот на одбитните ставки, определен согласно со делот 3 од оваа глава.

1. Основен капитал

4. При утврдувањето на основниот капитал банката ги применува следниве правила:

4.1. На редот бр. 1 - „уплатени и запишани обични и некумулативни приоритетни акции и премија од продажба на овие акции“, се искажува збирот на износите од редовите бр. 1.1 и 1.2.

а) На редот бр. 1.1 - „номинална вредност“, се искажува номиналната вредност на уплатените и запишаните обични и некумулативни приоритетни акции на банката (односно износот на непосредно уплатените средства за штедилниците коишто не се основани како акционерски друштва), добиена како збир на износот од редот бр. 1.1.1 - номинална вредност на обичните акции и износот од редот бр. 1.1.2 - номинална вредност на некумулативните приоритетни акции.

Позицијата од редот бр. 1.1 е евидентирана на сметките: 902 (во апсолутна вредност, односно со позитивен предзнак) и 903;

б) На редот бр. 1.2 - „премија“, се искажува премијата од продажбата на обичните и некумулативните приоритетни акции, евидентирана на сметката 901, како збир на износот од редот бр. 1.2.1 - „премија од продажбата на обичните акции“ и редот бр. 1.2.2 - „премија од продажбата на некумулативните приоритетни акции“.

Во случај кога премијата е негативна, таа се запишува со негативен предзнак.

4.2. На редот бр. 2 - „резерви и задржана добивка или загуба“, се искажува износот на резервите и задржаната нераспределена добивка или загуба, којшто се добива кога збирот на износите од редот бр. 2.1, редот бр. 2.2 и редот бр. 2.4, ќе се намали за износот од редот бр. 2.3.

а) На редот бр. 2.1 - „резервен фонд“, се искажува износот на резервите на банката издвоени од оданочената добивка.

Резервите се евидентирани на сметките: 9041, 9048 и 9049;

б) На редот бр. 2.2 - „задржана добивка ограничена за распределба на акционерите“, се искажува задржаната добивка, којашто не е оптоварена со какви било идни обврски и којашто е ограничена за распределба на акционерите во иднина.

Задржаната добивка се евидентира на сметката 90601 и може да се вклучи во износот на основниот капитал, само доколку се исполнети условите пропишани во Одлуката;

в) На редот бр. 2.3 - „акмулирана загуба од претходни години“ се искажува акумулираната загуба од претходните години, евидентирана на сметката 9061;

г) На редот бр. 2.4 - „тековна добивка“, се искажува добивката остварена во текот на годината или добивката по оданочување на крајот на годината, којашто ги исполнува условите пропишани во Одлуката;

4.3. На редот бр. 3 - „позиции како резултат на консолидација“, се искажуваат позициите коишто се резултат на консолидација, односно збирот на износите од редот бр. 3.1 - „малцинско учество“, редот бр. 3.2 - „резерви од курсни разлики“ и редот бр. 3.3 - „останати разлики“.

Позициите коишто се резултат на консолидација се дел од основниот капитал на банката доколку нивниот збир има позитивна вредност. Доколку позициите коишто се резултат на консолидација имаат негативна вредност, се прикажуваат на редот бр. 16 - „позиции како резултат на консолидација (негативни износи)“, како дел од групата: „одбитни ставки од основниот капитал и дополнителниот капитал“.

4.4. Вкупниот износ на одбитните ставки од основниот капитал се искажува на редот бр. 4 - „одбитни ставки“, како збир на износите од редовите бр. 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6 и 4.7.

а) На редот бр. 4.1 - „загуба на крајот на годината или тековна загуба“, се искажува загубата од работењето на банката на крајот на годината или загубата од нејзиното тековно работење;

б) На редот бр. 4.2 - „откупени сопствени акции“, се искажува износот на сопствените акции евидентиран на сметката 902 (во апсолутна вредност);

в) На редот бр. 4.3 - „нематеријални средства“, се искажуваат нематеријалните средства евидентирани на сметките 000, 001, 002, 003, 0041 и други сметки на кои се евидентираат нематеријалните средства дефинирани во

Одлуката, намалени за износот на акумулираната амортизација и загубите за оштетување;

г) На редот бр. 4.4 - „разлика меѓу висината на потребната и извршената исправка на вредноста/посебната резерва“, се искажува разликата помеѓу износот на исправка на вредноста/посебната резерва утврден од страна на банката и потребниот износ на исправка на вредноста/посебната резерва, утврден согласно со Одлуката за управување со кредитниот ризик;

д) На редот бр. 4.5 - „износ на неиздвоена исправка на вредноста и посебната резерва како резултат на сметководствено доцнење“, се искажува износот на исправка на вредноста и посебната резерва којшто банката не го прикажала како резултат на сметководствено доцнење;

ѓ) На редот бр. 4.6 - „нереализирана загуба од сопственички инструменти расположливи за продажба“ се прикажува соодветниот дел од сметката 9051 (само оној дел којшто се однесува на загубата од сопственички инструменти расположливи за продажба мерени по објективната вредност).

е) На редот бр. 4.7 - „други одбитни ставки“, се искажува износот на другите одбитни ставки пропишани во точката 13 потточка е) од Одлуката.

4.5. На редот бр. 1 - „основен капитал“ се искажува збирот на износите од редот бр. 1, редот бр. 2 и редот бр. 3, намален за износот на одбитните ставки од редот бр. 4.

2. Дополнителен капитал

5. Износот на дополнителниот капитал се прикажува со користење на следниве правила:

5.1. На редот бр. 5 - „уплатени и запишани кумулативни приоритетни акции и премијата врз основа на овие акции“, се искажува износот на запишаните и уплатените кумулативни приоритетни акции и премијата од продажбата на тие акции, којшто се добива како збир на износите од редот бр. 5.1 - „номинална вредност“ и редот бр. 5.2 - „премија“.

Номиналната вредност на кумулативните приоритетни акции се евидентира на сметката 9120, додека премијата од продажбата на овие акции се евидентира на сметката 9122.

5.2. На редот бр. 6 - „ревалоризациски резерви“ се искажуваат нереализираните добивки од ревалоризацијата на сопственичките и должничките инструменти коишто се расположливи за продажба (80% од овој износ). Овие нереализирани добивки се евидентирани на соодветниот дел од сметката 9051.

5.3. На редот бр. 7 - „хибридни инструменти“, се искажуваат хибридниите инструменти коишто ги исполнуваат условите пропишани во Одлуката и коишто се евидентирани на соодветниот дел од сметките 908 и 910.

Доколку хибридниот инструмент е издаден во форма на хартии од вредност, при пресметката на дополнителниот капитал банката ја зема предвид

номиналната вредност на тие хартии од вредност, намалена за износот на дисконтот.

5.4. На редот бр. 8 - „субординирани инструменти“, се искажуваат субординираните инструменти коишто ги исполнуваат условите пропишани во Одлуката и коишто се евидентирани на соодветниот дел од сметката 911.

Износот на субординираниот инструмент којшто се вклучува во дополнителниот капитал во последните пет години од рокот на достасување или исплата, се пресметува на следниов начин:

- субординираниот инструмент се вклучува во целиот износ доколку до рокот на достасување или исплата има повеќе од 5 години;
- субординираниот инструмент се вклучува во износ од 80% доколку рокот на достасување или исплата е меѓу 4 години и еден ден и 5 години;
- субординираниот инструмент се вклучува во износ од 60% доколку рокот на достасување или исплата е меѓу 3 години и еден ден и 4 години;
- субординираниот инструмент се вклучува во износ од 40% доколку рокот на достасување или исплата е меѓу 2 години и еден ден и 3 години;
- субординираниот инструмент се вклучува во износ од 20% доколку рокот на достасување или исплата е меѓу 1 година и еден ден и 2 години.

Во текот на последната година до рокот на достасување или исплата, субординираниот инструмент не се вклучува во дополнителниот капитал.

Доколку субординираниот инструмент е издаден во форма на хартии од вредност, при пресметката на дополнителниот капитал банката ја зема предвид номиналната вредност на тие хартии од вредност, намалена за износот на дисконтот.

5.5. На редот бр. 9 - „износ на кумулативни приоритетни акции и на субординирани инструменти коишто можат да бидат дел од дополнителниот капитал“, се искажува помалиот износ од:

- збирот на износот на кумулативните приоритетни акции (редот бр. 5) и износот на субординираните инструменти (редот бр. 8); и
- 50% од износот на основниот капитал (редот бр. I).

5.6. На редот бр. II - „дополнителен капитал“, се искажува вкупниот износ на дополнителниот капитал, којшто се добива како збир на износите од редовите бр. 6, 7 и 9.

3. Одбитни ставки од основниот капитал и дополнителниот капитал

6. Износот на одбитните ставки од основниот капитал и дополнителниот капитал се прикажува со користење на следниве правила:

6.1. На редот бр. 10 - „вложувања во капиталот на други банки или финансиски институции коишто изнесуваат над 10% од капиталот на тие институции“, се искажува нето сметководствената вредност на вложувањата на банката утврдени согласно со точката 19 став 2 потточка а) од Одлуката.

Нето сметководствената вредност на позициите од ставот 1 од оваа потточка ја претставува:

- набавната вредност на вложувањата, евидентирана на соодветниот дел од сметките 075, 0785, 085, 0885, 095, 0985 коригирана за износот на ревалоризација или оштетување;
- објективната/набавната вредност на вложувањата во сопственички инструменти коишто се евидентираат на соодветните сметки од класите 3 и 4, коригирана за износот на исправката на вредноста, износот на премијата или дисконтот и промените во објективната вредност.

6.2. На редот бр. 11 - „вложувања во субординирани и хибридни инструменти и други инструменти на институциите од редот бр. 10“, се искажува нето сметководствената вредност на вложувањата во субординирани и хибридни инструменти и други инструменти (точка 19 став 2 потточка б) од Одлуката).

Нето сметководствената вредност на позициите од ставот 1 од оваа потточка ја претставува нивната сметководствена/објективна вредност коригирана за износот на извршената исправка на вредноста, износот на премијата или дисконтот и промените во објективната вредност на тие вложувања (на соодветниот дел од сметките 509, 519, 529 и други соодветни сметки од класите 3 и 4 на кои се евидентираат субординираните и хибридните инструменти и други инструменти на институциите од редот бр. 10).

6.3. На редот бр. 12 - „збирен износ на вложувања во капиталот, субординирани и хибридни инструменти и други инструменти којшто надминува 10% од збирот на редот бр. I и редот бр. II“, се искажува збирниот износ на нето сметководствената вредност на вложувањата на банката од точката 19 став 2 потточка в) од Одлуката. Во оваа позиција се внесува само збирниот износ којшто претставува надминување над 10% од збирот на основниот капитал и дополнителниот капитал на банката, пред да се намали за одбитните ставки од овој дел.

Нето сметководствената вредност на позициите од ставот 1 од оваа потточка ја претставува нивната сметководствена/објективна вредност евидентирана на соодветниот дел од сметките 075, 0785, 085, 0885, 095, 0985, 509, 519, 529 и на други соодветни сметките од класите 3 и 4, коригирана за делот од овие сметки којшто се однесува на ревалоризацијата или оштетувањето, извршената исправка на вредноста, износот на премијата или дисконтот и промените во објективната вредност.

6.4. На редот бр. 13 - „вложувања во капиталот на друштвата за осигурување и реосигурување коишто надминуваат 10% од капиталот на тие друштва“, се искажува нето сметководствената вредност на вложувањата на банката во капиталот на друштвата за осигурување и реосигурување коишто надминуваат 10% од капиталот на тие друштва.

Нето сметководствената вредност на позициите од ставот 1 од оваа потточка ја претставува нивната сметководствена/објективна вредност евидентирана на соодветниот дел од сметките 0753, 0785, 0853, 0885, 0953, 0985 и на други соодветни сметки од класите 3 и 4, коригирана за делот од овие сметки којшто се однесува на ревалоризацијата или оштетувањето, извршената исправка на вредноста, износот на премијата или дисконтот и промените во објективната вредност.

6.5. На редот бр. 14 - „вложувања во финансиски инструменти издадени од друштвата за осигурување и реосигурување во кои банката поседува над 10% од нивниот капитал“, се искажува нето сметководствената вредност на вложувањата во финансиски инструменти издадени од друштвата за осигурување и реосигурување, коишто, согласно со прописите, се вклучуваат во утврдувањето на капиталот на овие друштва.

Нето сметководствената вредност на позициите од ставот 1 од оваа потточка ја претставува нивната сметководствена/објективна вредност евидентирана на соодветниот дел од сметките 509, 519, 529 и на други соодветни сметки од класите 3 и 4, коригирана за делот од овие сметки којшто се однесува на извршената исправка на вредноста, износот на премијата или дисконтот и промените во објективната вредност.

6.6. На редот бр. 15 - „износ на надминување на лимитите за вложувања во нефинансиски институции“, се искажува надминувањето на лимитите од Законот за банките коишто се однесуваат на поединечниот капитален дел (15%) и на агрегатниот, односно вкупниот износ на капитални делови во нефинансиски институции (30%).

На оваа позиција се искажува само износот на надминувањето над пропишаниот лимит. Доколку банката ги надмине и двата наведени лимити, како одбитна ставка се зема поголемиот износ од надминувањата на двата лимита.

6.7. На редот бр. 16 - „позиции како резултат на консолидација (негативни износи)“, се прикажува негативната вредност на позициите коишто се резултат на консолидација.

6.8. На редот бр. III - „одбитни ставки“, се искажува вкупниот износ на одбитните ставки, којшто се добива како збир на износите од редовите бр. 10 до 16.

6.9. Збирот на основниот капитал и дополнителниот капитал се намалува за одбитните ставки од редот бр. III, и тоа 50% од одбитните ставки се покриваат од основниот капитал и 50% од одбитните ставки се покриваат од дополнителниот капитал. Доколку износот на одбитните ставки од редот бр. III којшто треба да се одбие од дополнителниот капитал го надмине неговиот износ, остатокот на износот на одбитни ставки се одбива од основниот капитал.

Износот на основен капитал по одбитните ставки и на дополнителен капитал по одбитните ставки, добиен согласно со ставот 1 од оваа потточка, се внесува во редовите IV и V, соодветно.

4. Сопствени средства

7. На редот бр. VI - „основен капитал“, се искажува износот од редот бр. IV.

На редот бр. VII - „дополнителен капитал“, се прикажува помалиот износ од редот бр. V и редот бр. IV.

На редот бр. VIII - „сопствени средства“, се прикажува вкупниот износ на сопствени средства на банката како збир на износот на основниот капитал од редот бр. VI и износот на дополнителниот капитал од редот бр. VII.

III. ИЗВЕШТАЈ ЗА ПОРТФОЛИОТО ЗА ТРГУВАЊЕ

8. Извештајот за портфолиото за тргување (образец ПТ), содржи податоци за позициите од портфолиото за тргување формирано согласно со Одлуката.

Извештајот за портфолиото за тргување (образец ПТ) се пополнува со користење на следниве правила:

8.1. Во колоната бр. 3 - „долга позиција“, се прикажува вкупниот износ на долгите позиции во одредени финансиски инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување, а во колоната бр. 4 - „кратка позиција“ се прикажува вкупниот износ на кратките позиции во овие инструменти (во апсолутна вредност). Збирот на долгите позиции (колона бр. 3) и кратките позиции (колона бр. 4) во финансиските инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување, се искажува во колоната бр. 5.

При прикажувањето на позициите во портфолиото за тргување, секој финансиски инструмент се вклучува во вкупниот износ на долга, односно кратка позиција на нето-основа, согласно со точка 112 од Одлуката.

8.2. Во редовите од делот бр. I - „хартии од вредност“, одделно се искажуваат должничките инструменти, сопственичките инструменти и конвертибилните хартии од вредност коишто се дел од портфолиото за тргување.

Долгите и кратките позиции на хартиите од вредност од портфолиото за тргување се евидентирани на соодветниот дел од сметките 36, 40, 46, 79 и 89, како и сите други сметки на кои се евидентирани долги или кратки позиции во хартии од вредност коишто се дел од портфолиото за тргување.

8.3. На редот бр. II - „стоки“, се искажува износот на стоките коишто се распоредени во портфолиото за тргување.

8.4. Во редовите од делот бр. III - „финансиски деривати“, се искажуваат финансиските деривати коишто се распоредени во портфолиото за тргување, и тоа: фјучерс/форвард каде што предмет е каматната стапка, фјучерс/форвард каде што предмет е должнички инструмент, форвард каде што предмет е девизниот курс, фјучерс/форвард каде што предмет е сопственички инструмент, фјучерс/форвард каде што предмет е берзански индекс, своп на

каматни стапки, своп на валути, своп на сопственички инструменти и опции. Овие позиции ги вклучуваат дериватите евидентирани на соодветниот дел од сметките 35 и 45, односно 75 и 85. Вградените деривати и дериватите коишто се чуваат за управување со ризикот се прикажуваат во овој образец, само доколку се однесуваат на инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување. Сите останати вградени деривати и деривати коишто се чуваат за управување со ризикот, коишто не се однесуваат на инструменти што се дел од портфолиото за тргување, се вклучуваат во портфолиото на банкарски активности и се прикажуваат во активата пондерирана според кредитниот ризик (образец АПКР).

8.5. Во редовите од делот бр. IV - „други финансиски инструменти“, се искажуваат другите финансиски инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување, и тоа: договори за гарантирање и/или пласман на емисија на хартии од вредност, репо-договори и договори за зајмување или давање на заем хартии од вредност или стоки, провизии, надоместоци, камати, дивиденди и маргини врз основа на финансиски деривати со кои се тргува на берза и што се директно поврзани со позициите вклучени во портфолиото за тргување и други инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување, вклучувајќи ги и кредитите и другите инструменти што се чуваат заради тргување.

8.6. На редот бр. V - „портфолио за тргување“, во колоната бр. 3 се искажува збирот на сите долгови позиции, а во колоната бр. 4 - збирот на сите кратки позиции од портфолиото за тргување. Збирот на сите долгови и на сите кратки позиции од портфолиото за тргување се искажува во колоната бр. 5 од овој ред.

IV. ИЗВЕШТАЈ ЗА АКТИВАТА ПОНДЕРИРАНА СПОРЕД КРЕДИТНИОТ РИЗИК

9. Извештајот за активата пондерирана според кредитниот ризик се доставува на следниве обрасци:

- образец АПКР - ЦВ и ЦБ;
- образец АПКР - ЛСРВ;
- образец АПКР - ЈИ;
- образец АПКР - МРБ и МО;
- образец АПКР - Б;
- образец АПКР - ДТД;
- образец АПКР - ПМК;
- образец АПКР - ПСО;
- образец АПКР - ПДО;
- образец АПКР - УИФ;
- образец АПКР - ОП;
- образец АПКР - Вонбилансно, и
- образец АПКР - Вкупно.

10. При пополнувањето на обрасците од точката 9 алинеи од 1 до 11 се применуваат следниве генерални правила:

1) Секој образец содржи податоци за билансните и вонбилансните позиции коишто се дел од портфолиото на банкарски активности и коишто се распоредени во одделните категории на изложеност од точката 37 од Одлуката.

2) Во првиот дел од сите обрасци - „I. Вкупна билансна и вонбилансна изложеност“, се прикажуваат сите билансни и вонбилансни побарувања/позиции од соодветната категорија на изложеност коишто треба да бидат вклучени во активата пондерирана според кредитниот ризик.

3) Вториот дел од сите обрасци - „II. Вкупна пондерирана билансна и вонбилансна актива“, го прикажува вкупниот билансен и вонбилансен износ на соодветната категорија на изложеност поделен според одделните пондери на ризичност, при што се има предвид влијанието на инструментот за кредитна заштита. Овој дел е идентичен за сите категории на изложености (за сите категории на изложености/позиции се наведени сите можни пондери на ризичност), меѓутоа банката е должна да ги пополни само редовите за пондерите на ризичност коишто согласно со главата VI од Одлуката можат да ѝ бидат доделени на соодветната категорија на изложеност.

4) Во рамките на секоја категорија на изложеност, нефункционалните и високоризичните побарувања се прикажуваат одделно, во соодветните пондери на ризичност.

5) Билансните и вонбилансните побарувања за кои не е пропишан начинот на определување на пондерот на ризичност се распоредуваат во пондерот на ризичност од 100%.

6) Редовите коишто се однесуваат на побарувањата без кредитен рејтинг од призната ИКР или АКИ, се пополнуваат само за колоните бр. 3, 4 и 5. За потребите на ова упатство, како побарувања коишто немаат кредитен рејтинг се сметаат и побарувањата чијшто пондер на ризичност е добиен врз основа на кредитниот рејтинг на централната влада на земјата во која се наоѓа седиштето на должникот и побарувањата коишто немаат кредитен рејтинг, но за кои со Одлуката е предвиден поповолен третман (понижок пондер на ризичност од правилото).

7) Во редовите за билансна и вонбилансна изложеност од вториот дел од обрасците се внесува вкупниот износ на билансни и вонбилансни побарувања од категоријата на изложеност на која се однесува образецот, коишто треба да бидат распоредени во соодветните пондери на ризичност.

8) Колоните бр. 3, 4 и 5 се пополнуваат за сите редови од двата дела на обрасците, колоната бр. 7 се пополнува само за првиот дел од обрасците, додека колоните бр. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 и 17 се пополнуваат само за вториот дел од обрасците.

9) Во колоната бр. 3 - „сметководствена вредност“, се искажува сметководствената вредност на соодветното билансно и вонбилансно побарување, којашто ги вклучува промените во објективната вредност и износот на премијата или дисконтот, но не ги вклучува акумулираната амортизација и исправката на вредноста.

10) Во колоната бр. 4 - „исправка на вредноста/посебна резерва“, се внесува износот на извршената исправка на вредноста, односно посебната резерва за соодветното активно билансно и вонбилансно побарување.

11) Колоната бр. 5 - „нето-износ“, ја претставува разликата помеѓу сметководствена вредност од колоната бр. 3 и соодветниот износ на исправка на вредноста, односно посебна резерва од колоната бр. 4.

12) Во колоната бр. 7 - „конвертирани вонбилансни побарувања“, се внесува производот помеѓу нето-износот на вонбилансните побарувања од колоната бр. 5 и соодветните фактори на конверзија од колоната бр. 6. Вкупниот износ на конвертираните вонбилансни побарувања, којшто претставува збир од износите на конвертираните вонбилансни побарувања со различен степен на ризик (редовите бр. 2.1, 2.2, 2.3 и 2.4 од колоната бр. 7), се искажува на редот бр. 2 колона бр. 7.

13) Во колоната бр. 9 - „актива пондерирана според кредитниот ризик без да се земе предвид влијанието на инструментите за кредитна заштита“, се внесува производот помеѓу нето-износот (колона бр. 5) и пондерот на ризичност (колона бр. 8). Доколку станува збор за вонбилансно побарување, тоа побарување прво се конвертира во билансно, со користење на соодветниот фактор на конверзија (од колоната бр. 6), а потоа се множи со пондерот на ризичност од колоната бр. 8.

14) Заради утврдување на износите коишто треба да бидат внесени во колоните бр. 10, 11 и 12, вонбилансните побарувања не се множат со соодветниот фактор на конверзија (не се конвертираат во билансни побарувања).

15) Во колоната бр. 10 - „необезбеден дел од позициите“, се внесува вкупниот износ на билансни и вонбилансни побарувања вклучени во соодветната позиција, коишто не се покриени со инструмент за кредитна заштита.

Во случаите кога одредено побарување има обезбеден и необезбеден дел, издвоената исправка на вредноста, односно посебната резерва прво се распоредува на необезбедениот дел од побарувањето.

Пример 1:

Побарување во износ од 100 денари за кое е издвоена исправка на вредноста од 20 денари е обезбедено со инструмент за кредитна заштита во износ од 50 денари. Во колоната за необезбеден дел од позициите се внесува: 30 денари (100-50-20), додека во соодветната колона за инструменти за кредитна заштита се внесува: 50 денари.

Пример 2:

Побарување во износ 100 денари за кое е издвоена исправка на вредноста од 40 денари е обезбедено со инструмент за кредитна заштита во износ од 80 денари. Во колоната за необезбеден дел од позициите се внесува: 0 денари (100-80-20), додека во соодветната колона за инструменти за кредитна заштита се внесува: 60 денари (80-20).

16) Во колоната бр. 11 - „инструменти за кредитна заштита/позиции обезбедени со финансирани инструменти“, се внесува:

- пазарната вредност на финансиското обезбедување утврдена согласно со главата VI.2.1.1 од Одлуката;

- нето-износот на кредитите и депозитите кај кои се исполнети условите за нивно билансно нетирање, утврден согласно со главата VI.2.1.2 од Одлуката; или
- вредноста на останатиот финансиран инструмент, утврдена согласно со главата VI.2.1.3 од Одлуката.

17) Во колоната бр. 12 - „инструменти за кредитна заштита/позиции обезбедени со нефинансирани инструменти“, се внесува вредноста на нефинансираниот инструмент (гаранциите и контрагаранциите), утврдена согласно со главата VI.2.2 од Одлуката.

18) Доколку износот на инструментот за кредитна заштита од потточките 16) и 17) е поголем од износот на побарувањето коешто е обезбедено со тој инструмент, во колоните бр. 11 и 12 се внесува нето-износот од колоната бр. 5.

19) Заради утврдување на износите коишто треба да бидат внесени во колоните бр. 14, 15 и 16, вонбилансните побарувања прво се множат со соодветниот фактор на конверзија (се конвертираат во билансни побарувања), а потоа се применуваат правилата од потточките 20), 21) и 22).

Пример:

Вонбилансно побарување во износ од 100 денари со среден ризик (фактор на конверзија од 50%) и пондер на ризичност на должникот од 100%, за кое е издвоена посебна резерва во износ од 20 денари и е обезбедено со финансиран инструмент за кредитна заштита во износ од 50 денари на кој се применува пондер на ризичност од 20%. Ова побарување треба да биде вклучено во колоните бр. 10, 11, 14 и 15 на следниов начин:

Во колоната бр. 10 се внесува: $(100-50-20) = 30$

Во колоната бр. 11 се внесува: 50

Во колоната бр. 14 се внесува: $30*50\%*100\%=15$

Во колоната бр. 15 се внесува: $50*50\%*20\% = 5$

Вкупната пондерирана вредност на ова вонбилансно побарување е еднаква на 20 денари.

20) Во колоната бр. 14 се внесува пондерираната вредност на побарувањата коишто не се покриени со инструмент за кредитна заштита, којашто се утврдува како производ на износот на необезбедениот дел од позициите (колона бр. 10) и соодветниот пондер на ризичност на кој ѝ припаѓа таа позиција (колона бр. 8).

21) Во колоната бр. 15 се внесува пондерираната вредност на побарувањата обезбедени со финансиран инструмент за кредитна заштита, којашто се утврдува како производ на износот прикажан во колоната бр. 11 и соодветниот пондер на ризичност од колоната бр. 13. Банката го избира пондерот на ризичност следејќи ги одредбите од главата VI.2.1 од Одлуката, и тоа:

- на побарувањата покриени со финансиско обезбедување, го применува пондерот на ризичност на обезбедувањето;
- на побарувањата покриени со финансиското обезбедување од точката 87 став 1 алинеја 6 од Одлуката и со сопственички

- инструменти коишто се дел од МБИ10, применува пондер на ризичност од 50%;
- на побарувањата покриени со злато кај банката, применува пондер на ризичност од 20%;
- на побарувањата покриени со паричен депозит кај банката, применува пондер на ризичност од 0%;
- на побарувањата покриени со договор за билансно нетирање го применува пондерот на ризичност на кредитот, односно на должникот;
- на побарувањата обезбедени со останат финансиран инструмент го применува пондерот на ризичност на третото лице - давател на инструментот.

22) Во колоната бр. 16 се внесува пондерираната вредност на побарувањата обезбедени со нефинансиран инструмент за кредитна заштита којашто се утврдува како производ на износот прикажан во колоната бр. 12 и пондерот на ризичност којшто се применува на давателот на инструментот (колона бр. 13).

23) Во колоната бр. 17 се внесува збирот на пондерираните вредности на побарувањата коишто ѝ припаѓаат на соодветната категорија на изложеност, поделени по одделни пондери на ризичност и инструменти за кредитна заштита - збир на пондерираната вредност на необезбедените побарувања (колона бр. 14), пондерираната вредност на побарувањата обезбедени со финансирани инструменти за кредитна заштита (колона бр. 15) и пондерираната вредност на побарувањата покриени со нефинансирани инструменти за кредитна заштита (колона бр. 16).

Доколку сите побарувања коишто се вклучени во определен пондер на ризичност се необезбедени, износот во оваа колона треба да биде еднаков со износот од колоната бр. 9 (за тој пондер на ризичност).

Во редот бр. III од оваа колона се внесува вкупниот износ на активата пондерирана според кредитниот ризик за соодветната категорија на изложеност, добиен како збир на износите на активата пондерирана според кредитниот ризик за секој пондер на ризичност.

11. Покрај правилата од точката 10 од ова упатство, при пополнувањето на образецот АПКР-ПМК, банката го има предвид и следново:

- во овој образец се внесуваат побарувањата коишто ги исполнуваат критериумите од Одлуката за вклучување во портфолиото на мали кредити, но и побарувањата од физички лица коишто не ги исполнуваат критериумите од Одлуката за вклучување во портфолиото на мали кредити;
- побарувањата коишто ги исполнуваат критериумите за вклучување во портфолиото на мали кредити се распоредуваат во пондерот на ризичност од 75%. На овие побарувања може да се примени и понизок пондер, само доколку портфолиото на кое му припаѓа побарувањето е обезбедено со инструмент за кредитна заштита за кој е предвидена примена на понизок пондер на ризичност;
- побарувањата од физички лица коишто не ги исполнуваат критериумите од Одлуката за вклучување во портфолиото на мали

кредити, исто така, се распоредуваат во овој образец во пондерите на ризичност од 100% или 150% (за побарувања коишто се сметаат за високоризични), при што на овие побарувања може да се примени и понизок пондер на ризичност само доколку се обезбедени со соодветен инструмент за кредитна заштита. Во овие позиции (пондер на ризичност од 100% или 150%) се вклучуваат и побарувањата од физички лица коишто не ги исполнуваат критериумите за вклучување во обрасците АПКР-ПДО и АПКР-ПСО;

- сите побарувања од МД коишто не ги исполнуваат критериумите од Одлуката за вклучување во портфолиото на мали кредити се вклучуваат во образецот АПКР-ДТД.

12. Покрај правилата од точката 10 од ова упатство, при пополнувањето на обрасците АПКР-ПСО и АПКР-ПДО, банката ги има предвид и следниве правила:

1) Во овие обрасци се распоредуваат побарувањата коишто се покриени со станбен или деловен објект и коишто ги исполнуваат критериумите од Одлуката за побарувања покриени со станбен или деловен објект;

2) Побарувањата од потточката 1) од оваа точка се распоредуваат во пондерите на ризичност од 35% (образец АПКР-ПСО), односно од 100% (образец АПКР-ПДО), при што може да се примени и понизок пондер на ризичност, само доколку побарувањето е обезбедено со инструмент за кредитна заштита за кој е предвидена примена на понизок пондер на ризичност;

3) Побарувањата коишто не ги исполнуваат критериумите од Одлуката за побарувања покриени со станбен објект, се распоредуваат:

- во образецот АПКР-ПМК со пондер на ризичност од 75%, доколку станува збор за побарувања коишто ги исполнуваат критериумите од Одлуката за вклучување во портфолиото на мали кредити;
- во образецот АПКР-ПМК со пондер на ризичност од 100% или 150%, доколку станува збор за побарувања од физички лица коишто не ги исполнуваат критериумите од Одлуката за вклучување во портфолиото на мали кредити; или
- во образецот АПКР-ДТД, доколку станува збор за побарувања од трговски друштва.

4) Обрасците АПКР-ПСО и АПКР-ПДО се пополнуваат само за пондерот на ризичност од 35%, односно од 100%.

13. Образецот АПКР - Вонбилансно ги прикажува вонбилансните побарувања коишто се дел од портфолиото на банкарски активности и коишто се распоредени во одделните категории на изложеност од точката 37 од Одлуката, согласно со нивниот фактор на конверзија (поделбата од колоната бр. 2).

Овој образец се пополнува со примена на следниве правила:

13.1. Во колоната бр. 3 - „сметководствена вредност“, се внесува сметководствената вредност на одделните категории на изложеност (распределена според факторите на конверзија), прикажана во редовите бр. 2,

2.1, 2.2, 2.3 или 2.4 од колоната бр. 3 од соодветните обрасци (АПКР - ЦВ и ЦБ, АПКР - ЛСРВ, АПКР - ЈИ, АПКР - МРБ и МО, АПКР - Б, АПКР - ДТД, АПКР - ПМК, АПКР - ПСО, АПКР - ПДО, АПКР - УИФ и АПКР - ОП).

13.2. Во колоната бр. 4 - „исправка на вредноста/посебна резерва“, се внесува вкупниот износ на посебна резерва на одделните категории на изложеност (распределен според факторите на конверзија), прикажан во редовите бр. 2, 2.1, 2.2, 2.3 или 2.4 од колоната бр. 4 од соодветните обрасци (АПКР - ЦВ и ЦБ, АПКР - ЛСРВ, АПКР - ЈИ, АПКР - МРБ и МО, АПКР - Б, АПКР - ДТД, АПКР - ПМК, АПКР - ПСО, АПКР - ПДО, АПКР - УИФ и АПКР - ОП).

13.3. Во колоната бр.5 - „необезбеден дел“, се внесува необезбедениот дел на вонбилансните побарувања, при што се следат правилата од точката 10 потточките 14) и 15) од ова упатство.

13.4. Во колоната бр. 6 - „обезбеден дел“, се внесува обезбедениот дел на вонбилансните побарувања, при што се следат правилата од точката 10 потточките 14), 16), 17) и 18) од ова упатство.

13.5. Во колоните од бр. 7 до 14, редови бр. 1, 2, 3 и 4 од секоја категорија на изложеност се распоредува износот на вонбилансните побарувања од колоните бр. 5 и 6 по соодветните пондери на ризичност, при што се има предвид влијанието на инструментите за кредитна заштита. При распоредувањето, овие износи не се множат со соодветните фактори на конверзија и пондери на ризичност.

Во редовите бр. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X и XI од овие колони се внесува збирот на износите од редовите бр. 1, 2, 3 и 4 за секоја колона, односно за секој пондер на ризичност.

Во редот бр. 5 од овие колони (којшто се однесува на вкупните пондерирани вонбилансни побарувања од соодветната категорија на изложеност) се внесува збирот на:

- производот на износот од редот бр. 1 и факторот на конверзија (0%) и пондерот на ризичност од соодветната колона (пр. за колоната бр. 7 пондерот на ризичност е 0%);
- производот на износот од редот бр. 2 и факторот на конверзија (20%) и пондерот на ризичност од соодветната колона (пр. за колоната бр. 7 пондерот на ризичност е 0%);
- производот на износот од редот бр. 3 и факторот на конверзија (50%) и пондерот на ризичност од соодветната колона (пр. за колоната бр. 7 пондерот на ризичност е 0%);
- производот на износот од редот бр. 4 и факторот на конверзија (100%) и пондерот на ризичност од соодветната колона (пр. за колоната бр. 7 пондерот на ризичност е 0%).

13.6. Во колоната бр. 16 - „вкупна конвертирана вредност“, во редовите бр. 1, 2, 3 и 4 од секоја категорија на изложеност, се внесува производот на вкупниот износ на вонбилансни побарувања распоредени во колоните бр. 7 до 14 и соодветниот фактор на конверзија од колоната бр. 15.

Во редовите бр. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X и XI од оваа колона се внесува збирот на износите од редовите бр. 1, 2, 3 и 4 за секоја категорија на изложеност.

Во редот бр. 5 од оваа колона се внесува збирот на вкупните пондерирани вонбилансни побарувања од соодветната категорија на изложеност (колони бр. 7-14 од редот бр. 5).

13.7. Во редот бр. XII - „вкупна вонбилансна актива“, се внесува збирот на износите од редовите бр. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X и XI. Овој ред не се пополнува за колоната бр. 16.

13.8. Редот бр. XIII - „вкупни конвертирани вонбилансни побарувања“ се пополнува само за колоната бр. 16 и претставува збир на редовите бр. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X и XI.

13.9. Во редот бр. XIV - „вкупна пондерирана вонбилансна актива“, се внесува збирот на редот бр. 5 од секоја категорија на изложеност (редови бр. I.5, II.5, III.5, IV.5, V.5, VI.5, VII.5, VIII.5, IX.5, X.5 и XI.5), при што се пополнуваат само колоните бр. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 и 16.

Износите од колоните од бр. 7 до бр. 14 од овој ред го даваат вкупниот износ на пондерирани вонбилансни побарувања по одделни пондери на ризичност, додека износот од колоната бр. 16 го дава вкупниот износ на пондерирани вонбилансни побарувања којшто се вклучува во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик.

14. Образецот АПКР - Вкупно претставува збирен образец за вкупната актива пондерирана според кредитниот ризик, прикажана по одделни категории на изложеност и по одделни пондери на ризичност (вклучувајќи го и влијанието на инструментите за кредитна заштита).

Овој образец се пополнува со примена на следниве правила:

1) Во колоната бр. 3 се внесува нето-износот на одделните категории на изложеност прикажан во редот бр. I, колона бр. 5 од соодветните обрасци (АПКР - ЦВ и ЦБ, АПКР - ЛСРВ, АПКР - ЈИ, АПКР - МРБ и МО, АПКР - Б, АПКР - ДТД, АПКР - ПМК, АПКР - ПСО, АПКР - ПДО, АПКР - УИФ и АПКР - ОП).

2) Во колоните од бр. 4 до бр. 11 се внесува збирот на соодветните износи од колоната бр. 17 од одделните обрасци, поделени според пондерот на ризичност, при што се има предвид влијанието на инструментот за кредитна заштита.

3) Во колоната бр. 12 се внесуваат збиравите на износите од колоните од бр. 4 до бр. 11, за секој ред.

4) На редот бр. XII се прикажува збирот на износите од редовите бр. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X и XI. Износот од колоната бр. 3 го дава вкупниот нето-износ на сите билансни и вонбилансни позиции вклучени во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик, износите од колоните од бр. 4 до бр. 11 го прикажуваат износот на пондерираната билансна и вонбилансна актива по одделни пондери на ризичност, додека во колоната бр.

12 од овој ред е прикажана вкупната актива пондерирана според кредитниот ризик.

5) На редот бр. XIII се прикажува капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик којшто се добива кога активата пондерирана според кредитниот ризик од редот бр. XII ќе се помножи со 8%.

V. ИЗВЕШТАЈ ЗА ВКУПНИТЕ АКТИВНОСТИ

15. Извештајот за вкупните активности (образец ВА) се пополнува со користењето на следниве правила:

1) Вкупни билансни побарувања - се внесува збирот на сметководствената вредност на билансните побарувања прикажана во редот бр. 1 колоната бр. 3 од обрасците АПКР - ЦВ и ЦБ, АПКР - ЛСРВ, АПКР - ЈИ, АПКР - МРБ и МО, АПКР - Б, АПКР - ДТД, АПКР - ПМК, АПКР - ПСО, АПКР - ПДО, АПКР - УИФ и АПКР - ОП.

2) Вкупни вонбилансни побарувања - се внесува збирот на сметководствената вредност на вонбилансните побарувања прикажана во редот бр. 2 колоната бр. 3 од обрасците АПКР - ЦВ и ЦБ, АПКР - ЛСРВ, АПКР - ЈИ, АПКР - МРБ и МО, АПКР - Б, АПКР - ДТД, АПКР - ПМК, АПКР - ПСО, АПКР - ПДО, АПКР - УИФ и АПКР - ОП.

3) Активни позиции од портфолиото за тргување - се внесува вкупниот износ на активни позиции од портфолиото за тргување којшто се добива од редот бр. V колоната бр. 3 од образецот ПТ.

4) Вкупни активности - се искажува збирот на износите од редовите од бр. 1 до бр. 3 од овој образец.

5) Портфолио за тргување - се внесува износот од редот бр. V колоната бр. 5 од образецот ПТ.

6) Портфолио за тргување/вкупни активности - се искажува односот помеѓу портфолиото за тргување (редот бр. 5) и вкупните активности (редот бр. 4).

VI. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ВАЛУТНИОТ РИЗИК

16. Извештајот за капиталот потребен за покривање на валутниот ризик (образец КПВР) е поделен во два дела, од кои првиот дел се однесува на утврдувањето на агрегатната девизна позиција на банката, додека вториот дел претставува утврдување на нето-позицијата на банката во злато.

17. Првиот дел од образецот КПВР, којшто се однесува на утврдувањето на агрегатната девизна позиција на банката, се пополнува со примена на следниве правила:

17.1. Банката ги пополнува сите колони од образецот за секоја валута во која има активни и пасивни позиции коишто претставуваат изложеност на валутен ризик, при што позициите коишто согласно со Одлуката се вклучуваат

во нето девизната позиција во една валута, се прикажуваат на начинот утврден со точката 108 од Одлуката.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, банката може да ги прикаже збирно сите валути коишто се јавуваат во билансот на состојба на банката и коишто заедно не надминуваат 10% од вкупната билансна и вонбилансна актива во странска валута и во денари со девизна клаузула (во редот „останати валути“). Овој ред се пополнува со примена на истите правила коишто важат за пополнување на позициите на одделни валути.

17.2. Во колоната бр. 3 - „актива“, се внесуваат активните билансни позиции во секоја валута, додека во колоната бр. 4 - „пасива“, се внесуваат пасивните билансни позиции во таа валута.

Во колоната бр. 5 - „вонбилансни позиции“, се внесуваат вонбилансните позиции коишто претставуваат изложеност на валутен ризик, при што се внесува разликата помеѓу вонбилансната актива и вонбилансната пасива за секоја валута. Доколку вонбилансната актива е поголема од вонбилансната пасива (долга позиција), добиената разлика се внесува со позитивен предзнак. Доколку вонбилансната актива е помала од вонбилансната пасива (кратка позиција), добиената разлика се внесува со негативен предзнак.

Активните и пасивните билансни и вонбилансни позиции се искажуваат во валутата во која гласат, освен позициите од редот „останати валути“, коишто се прикажуваат во денари, со примена на средниот курс на Народната банка на денот на изработка на образецот КПВР.

17.3. Во колоната бр. 6 - „нето девизна позиција во валута“, се внесува збирот на износите од колоните бр. 3 и 5, намален за износот од колоната бр. 4. Долгите позиции (поголем износ на девизна билансна и вонбилансна актива од девизна билансна и вонбилансна пасива) се внесуваат со позитивен предзнак, додека кратките позиции (помал износ на девизна билансна и вонбилансна актива од девизна билансна и вонбилансна пасива) се внесуваат со негативен предзнак.

17.4. Во колоната бр. 7 - „среден курс на НБРМ“, се внесува средниот курс на Народната банка на денот на изработката на Извештајот за капиталот потребен за покривање на валутниот ризик.

Оваа колона не се пополнува за редот „останати валути“.

17.5. Колоната бр. 8 - „нето девизна позиција во денари“ го дава производот на нето девизната позиција во валута (колона бр. 6) и средниот курс на Народната банка (колона бр. 7).

За редот - „останати валути“, во оваа колона се внесува износот прикажан во колоната бр. 6.

17.6. На редот бр. I - „вкупна долга девизна позиција“, се внесува збирот на сите долги позиции од колоната бр. 8.

На редот бр. II - „вкупна кратка девизна позиција“, се прикажува збирот на сите кратки позиции од колоната бр. 8, во апсолутна вредност.

На редот бр. III - „агрегатна девизна позиција“, се прикажува поголемиот износ од вкупната долга девизна позиција (редот бр. I) и вкупната кратка девизна позиција (редот бр. II).

18. Вториот дел од образецот КПВР, којшто се однесува на утврдувањето на нето-позицијата на банката во злато, се пополнува со примена на следниве правила:

18.1. За секоја позиција во злато се пополнуваат колоните од бр. 1 до 4. При пополнувањето на секоја колона, соодветно се применуваат правилата коишто важат за првиот дел од образецот КПВР, при што позициите се искажуваат во денари.

Како одделна позиција во злато не се сметаат нумизматичките збирки и залихите на ковани пари за продажба.

18.2. На редот бр. IV - „нето-позиција во злато“, се прикажува збирот на позициите од колоната бр. 4, при што нето-позицијата во злато претставува разлика на долгите позиции во злато и кратките позиции во злато.

19. На редот бр. V - „капитал потребен за покривање на валутниот ризик“, се прикажува збирот на агрегатната девизна позиција (редот бр. III) и нето-позицијата во злато (редот бр. IV), помножен со 8%.

VII. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА СПЕЦИФИЧНИОТ РИЗИК ОД ВЛОЖУВАЊА ВО ДОЛЖНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

20. Извештајот за капиталот потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во должнички инструменти (образец СР - ДИ), го прикажува капиталот потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во должнички инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување на банката.

Извештајот се пополнува со примена на следниве правила:

20.1. Позициите во должничките инструменти се прикажуваат:

- за секој инструмент, при што долгата и кратката позиција во ист должнички инструмент може да се нетира само доколку се исполнети условите за нетирање од точката 112 од Одлуката. Во спротивно, долгата и кратката позиција во ист должнички инструмент се прикажуваат како посебни позиции. На овој начин (како посебни позиции) се прикажуваат и позициите во финансиските деривати,
- според карактеристиките на издавачот: позиции коишто не носат ризик, квалификувани позиции (со преостаната рочност до 6 месеци, од 6 до 24 месеци и над 24 месеци) и останати позиции.

20.2. Во колоната бр. 3 - „валута“, се внесува шифрата на валутата во која е изразен секој должнички инструмент од портфолиото за тргување.

Во колоната бр. 4 се внесува износот на сметководствената вредност на долгата позиција на секој должнички инструмент.

Во колоната бр. 5 се внесува износот на сметководствената вредност на кратката позиција на секој должнички инструмент (со негативен предзнак).

Во колоната бр. 6 се внесува:

- разликата помеѓу долгата и кратката позиција на банката во одделен должнички инструмент, доколку се исполнети условите за нетирање на позициите во ист должнички инструмент. Разликата на долгата и кратката позиција се искажува во апсолутна вредност;
- апсолутната вредност на долгата или кратката позиција на секој должнички инструмент, доколку не се исполнети условите за нетирање.

Начинот на утврдување на сметководствената вредност на должничките инструменти е утврден со точката 112 и главите VIII.1, VIII.2 и VIII.3 од Одлуката. Сметководствената вредност на должничките инструменти вклучени во овој образец е евидентирана на соодветниот дел на сметките 35, 36, 40, 45, 46, 75, 79, 85 и 89, како и на други сметки на кои се евидентираат должничките инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување.

20.3. Во колоната бр. 7 - „пондер“, се искажуваат процентите со кои банката треба да изврши пондерирање на одделните позиции на должнички инструменти.

Врз основа на извршената класификација според преостанатата рочност, банката врши пондерирање на позициите согласно со пондерите определени во табелата бр. 11 од Одлуката.

Позициите кај кои не може со сигурност да се утврди преостанатата рочност се распоредуваат во соодветниот временски период, преку утврдување на веројатноста и зачестеноста на промената на каматните стапки на овие позиции.

20.4. Во колоната бр. 8 - „пондерирана позиција“, се искажува пондерираниот износ на секоја позиција, којшто се добива како производ на апсолутната вредност на нето-износот од колоната бр. 6 и соодветниот пондер за секоја позиција (колони бр. 7).

20.5. На редот бр. I се искажува вкупниот пондериран износ на позициите коишто не носат ризик.

На редот бр. II се искажува вкупниот пондериран износ на квалификуваните позиции (збир на вкупните пондерирани износи на позициите со преостаната рочност до 6 месеци, позициите со преостаната рочност од 6 до 24 месеци и позициите со преостаната рочност над 24 месеци).

На редот бр. III се искажува вкупниот пондериран износ на останатите позиции.

20.6. На редот бр. IV - „капитал потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во должнички инструменти“, се искажува

вкупниот износ на капиталот потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во должнички инструменти, којшто се добива како збир на износите од редот бр. I, редот бр. II и редот бр. III, од колоната бр. 8.

VIII. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ГЕНЕРАЛНИОТ РИЗИК ОД ВЛОЖУВАЊА ВО ДОЛЖНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

21. Извештајот за капиталот потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во должнички инструменти го прикажува капиталот потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во должнички инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување на банката.

Извештајот е составен од два дела:

- образец ГР - ДИ/1; и
- образец ГР - ДИ/2.

Обрасците се пополнуваат одделно за секоја валута.

Овие обрасци се пополнуваат со примена на следниве правила:

1. Образец ГР - ДИ/1

22. Должничките инструменти се групираат врз основа на преостанатата рочност и висината на каматната стапка.

Позициите кај кои не може со сигурност да се утврди преостанатата рочност се распоредуваат во соодветниот временски период преку утврдување на веројатноста и зачестеноста на промената на каматните стапки на овие позиции.

23. Во колоната бр. 5 - „долга позиција“, се внесуваат долгите позиции во одделни должнички инструменти, додека во колоната бр. 6 - „кратка позиција“, се внесува кратката позиција во секој должнички инструмент.

Долгата и кратката позиција ја претставуваат сметководствената вредност на секоја позиција на должнички инструмент којашто се утврдува согласно со точката 112 и главите VIII.1, VIII.2 и VIII.3 од Одлуката. Сметководствената вредност на должничките инструменти вклучени во овој образец е евидентирана на соодветниот дел на сметките 35, 36, 40, 45, 46, 75, 79, 85 и 89, како и на други сметки на кои се евидентираат должничките инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување.

24. Во колоната бр. 7 - „пондер“, се искажуваат процентите со кои банката треба да изврши пондерирање на одделните (долги и кратки) позиции на секој должнички инструмент, определени во табелата бр. 12 од Одлуката.

25. Во колоната бр. 8 - „пондерирана долга позиција“, се искажува износот на пондерираната долга позиција во секој должнички инструмент, добиен како производ помеѓу износот на долгата позиција (колона бр. 5) и соодветниот пондер (колона бр. 7).

Во колоната бр. 9 - „пондерирана кратка позиција“, се искажува износот на пондерираната кратка позиција во секој должнички инструмент, добиен како производ помеѓу износот на кратката позиција (колона бр. 6) и соодветниот пондер (колона бр. 7).

26. При пополнувањето на образецот ГР - ДИ/1 се внесуваат износите за секоја позиција во должнички инструмент, односно во рамките на една група се внесуваат сите позиции одделно, а не збирно (согласно со примерот за групата 1, даден во образецот).

Образецот ГР - ДИ/1 служи како основа за пополнување на образецот ГР - ДИ/2.

2. Образец ГР - ДИ/2

27. Во колоната бр. 3 - „пондерирана долга позиција“ се искажуваат збирно сите долги пондерирани позиции за секоја група на преостаната рочност од колоните бр. 8 од образецот ГР-ДИ/1.

Во колоната бр. 4 - „пондерирана кратка позиција“ се искажуваат збирно сите кратки пондерирани позиции за секоја група на преостаната рочност, во апсолутна вредност од колоните бр. 9 од образецот ГР-ДИ/1.

28. Помалиот износ од пондерираната долга и пондерираната кратка позиција во секоја група на преостаната рочност се смета за усогласена пондерирана позиција на таа група на преостаната рочност и се искажува во колоната бр. 5 - „усогласена пондерирана позиција за група“.

Вкупниот износ на усогласената пондерирана позиција за групите од секоја зона се искажува во колоната бр. 5, и тоа:

- на редот бр. I за групите од зоната 1 (AI);
- редот бр. II за групите од зоната 2 (AII);
- редот бр. III за групите од зоната 3 (AIII).

Збирот на AI, AII и AIII од колоната бр. 5 (износот A) го дава збирот на усогласените пондерирани позиции на сите групи на преостаната рочност (на редот Вкупно).

29. Преостанатиот износ (разликата којашто може да биде со позитивен или негативен предзнак) од пондерираната долга и пондерираната кратка позиција во секоја група на преостаната рочност се смета за неусогласена пондерирана долга позиција (колона бр. 6) или неусогласена пондерирана кратка позиција на таа група на преостаната рочност (колона бр. 7).

За секоја група на преостаната рочност се пополнува само една од двете колони (колоната бр. 6 или колоната бр. 7). Доколку износот од колоната бр. 3 е поголем од износот од колоната бр. 4, се пополнува колоната бр. 6. Доколку износот од колоната бр. 3 е помал од износот од колоната бр. 4, се пополнува колоната бр. 7.

На редовите бр. I, II и III се прикажува збирот на сите неусогласени пондерирани долги позиции (колона бр. 6) и сите неусогласени пондерирани

кратки позиции (колона бр. 7) во секоја зона, односно се добива износот на неусогласена долга позиција за секоја зона и износот на неусогласена кратка позиција за секоја зона.

30. Во колоната бр. 8 се внесува помалиот износ од неусогласената долга и неусогласената кратка пондерирана позиција за секоја зона, при што се пополнуваат само редовите бр. I, II и III. Добиениот износ го претставува износот на усогласена пондерирана позиција на секоја зона (VI за зоната 1, VII за зоната 2 и VIII за зоната 3).

Разликата помеѓу неусогласената пондерирана долга позиција и неусогласената пондерирана кратка позиција за секоја зона се смета за неусогласена пондерирана позиција на таа зона и се искажува во колоната бр. 9, и тоа:

- редот бр. I за зоната 1 (CI);
- редот бр. II за зоната 2 (CII);
- редот бр. III за зоната 3 (CIII)

Износите од ставот 2 од оваа точка се искажуваат во номинален износ, односно негативната разлика помеѓу неусогласената долга и кратка позиција во секоја зона се искажува со негативен предзнак.

Збирот на CI, CII и CIII од колоната бр. 9 (износ C) го дава износот на преостанатата позиција.

31. Апсолутната вредност на неусогласената пондерирана позиција во зоната 1 (CI) се споредува со апсолутната вредност на неусогласената пондерирана позиција во зоната 2 (CII), само доколку овие две позиции имаат различен предзнак. Помалиот износ од овие две позиции се смета за усогласена пондерирана позиција помеѓу зоните 1 и 2 и се искажува во полето D од колоната бр. 10.

Разликата помеѓу CI и CII во апсолутна вредност се споредува со апсолутната вредност на неусогласената пондерирана позиција во зоната 3 (CIII), само доколку овие две позиции имаат различен предзнак. Помалиот износ од разликата помеѓу CI и CII и неусогласената пондерирана позиција во зоната 3 (CIII) се внесува:

- во полето E, доколку разликата помеѓу CI и CII е резултат на поголема апсолутна вредност на CI од CII;
- во полето F, доколку разликата помеѓу CI и CII е резултат на поголема апсолутна вредност на CII од CI.

Доколку позициите што се споредуваат во ставот 1 од оваа точка имаат ист предзнак, банката не ги пополнува полињата D, E и F. Доколку позициите што се споредуваат во ставот 2 од оваа потточка имаат ист предзнак, банката не ги пополнува полињата E и F.

32. На редот бр. IV се прикажува капиталот потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во должнички инструменти. Овој износ претставува збир на:

- 10% од износот на усогласената пондерирана позиција на секоја група на преостаната рочност (10% од износот А);
- 40% од износот на усогласена позиција на зоната 1 (40% од износот ВI);
- 30% од износот на усогласена позиција на зоната 2 (30% од износот ВII);
- 30% од износот на усогласена позиција на зоната 3 (30% од износот ВIII);
- 40% од износот на усогласена позиција помеѓу зоните 1 и 2 (40% од износот D);
- 40% од износот на усогласена позиција помеѓу зоните 2 и 3 (40% од износот E);
- 150% од износот на усогласена позиција помеѓу зоните 1 и 3 (150% од износот F);
- 100% од износот на преостанатата позиција (100% од износот C).

IX. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА РИЗИКОТ ОД ВЛОЖУВАЊА ВО СОПСТВЕНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

33. Извештајот за капиталот потребен за покривање на ризикот од вложувања во сопственички инструменти (образец СИ) ги вклучува сопственичките инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување.

Извештајот се пополнува со користење на следниве правила:

33.1. Во колоната бр. 2 - „опис“, се внесува секоја сопственичка хартија од вредност прикажана според националниот пазар на кој тргува банката со таа хартија од вредност, при што сопственичките инструменти се поделени во четири групи: акции, берзански индекси, сопственички инструменти коишто се дел од финансиски дериват и останати сопственички инструменти.

33.2. Во колоната бр. 3 - „долга позиција“, се внесуваат долгите позиции на одделните групи сопственички инструменти, додека пак во колоната бр. 4 - „кратка позиција“, се внесуваат кратките позиции на одделните групи сопственички инструменти. Долгата и кратката позиција се внесуваат во апсолутна вредност.

Позициите од ставот 1 се прикажуваат според нивната сметководствена вредност утврдена согласно со точката 112 и главите VIII.1, VIII.2 и VIII.4 од Одлуката. Сметководствената вредност на сопственичките хартии од вредност вклучени во овој образец е евидентирана на соодветниот дел на сметките 35, 36, 40, 45, 46, 75, 79, 85 и 89, како и на други сметки на кои се евидентираат сопственичките инструменти коишто се дел од портфолиото за тргување.

33.3. Во колона бр. 5 - „брuto-позиција“, се искажува брuto-позицијата на секоја сопственичка хартија од вредност за секој национален пазар, којашто се добива како збир на вредностите од колоните бр. 3 и 4.

Во колоната бр. 6 - „нето-позиција“, се внесува разликата на вредностите од колоните бр. 3 и 4.

Добиените вредности за брuto и нето-позициите се искажуваат во апсолутна вредност.

33.4. На редот бр. I - „вкупно“, во колоната бр. 5 се искажува вкупната бруто-позиција како збир на сите бруто-позиции за секој национален пазар.

Во колоната бр. 6 од овој ред се искажува вкупната нето-позиција како збир на нето-позициите на сите сопственички инструменти за секој национален пазар.

33.5. Капиталот потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во сопственички инструменти (редот бр. II) се добива кога износот од редот бр. I од колоната бр. 5 ќе се помножи со 4%.

33.6. Капиталот потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во сопственички инструменти (редот бр. III) се добива кога износот од редот бр. I колоне бр. 6 ќе се помножи со 8%.

X. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА РИЗИКОТ ОД ПОРАМНУВАЊЕ/ИСПОРАКА

34. Извештајот за капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака (образец РИ) се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака.

Образецот РИ е составен од три табели, и тоа:

- табела бр. 1 - Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции коишто не се намирени во рок од пет или повеќе работни дена по договорениот датум на порамнување;
- табела бр. 2 - Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции кај кои е предвидена слободна испорака; и
- табела бр. 3 - Вкупен капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака.

1. Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции коишто не се намирени во рок од пет или повеќе работни дена по договорениот датум на порамнување (табела 1)

35. Табелата бр. 1, којашто се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции коишто не се намирени во рок од пет или повеќе работни дена по договорениот датум на порамнување, се пополнува со примена на следниве правила:

35.1. Во табелата се прикажуваат трансакциите во должнички инструменти, сопственички инструменти и други трансакции групирани според бројот на работни денови по датумот на испораката (согласно со поделбата од колоната бр. 2 - „опис“).

35.2. Во колоната бр. 3 се искажува договорената цена на порамнувањето, а во колоната бр. 4 се искажува тековната пазарна цена на соодветниот инструмент на датумот на кој се однесува извештајот.

35.3. Во колоната бр. 5 - „разлика“, се внесува разликата помеѓу договорената цена на порамнувањето и тековната пазарна цена на соодветниот инструмент.

Износот во колоната бр. 5 се пополнува само доколку разликата помеѓу договорената цена на порамнувањето и тековната пазарна вредност на конкретниот инструмент значи загуба за банката (во случај на купување, кога тековната пазарна цена е повисока од договорената цена, или во случај на продажба, кога тековната пазарна цена е пониска од договорената цена на порамнувањето). Во спротивно, оваа колона останува празна, односно се внесува износот нула.

35.4. Во колоната бр. 6 - „пондер“, се искажуваат соодветните проценти со кои се пондерира разликата помеѓу договорената цена на порамнувањето и тековната пазарна вредност, определени во табелата бр. 14 од Одлуката.

35.5. Во колоната бр. 7 - „потребен капитал“, се внесува производот на разликата од колоната бр. 5 и соодветниот пондер од колоната бр. 6.

35.6. На редот бр. 4 - „Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции коишто не се намирани во рок од пет или повеќе работни дена по договорениот датум на порамнување“, се прикажува збирот на сите износи од колоната бр. 7.

2. Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции кај кои е предвидена слободна испорака (табела бр. 2)

36. Табелата бр. 2, којашто се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за позициите кај кои е предвидена слободна испорака, се пополнува со примена на следниве правила:

36.1. Во табелата се прикажуваат одделно сите трансакции во должнички и сопственички инструменти и други трансакции групирани според бројот на работни денови по датумот на плаќањето или испораката (согласно со поделбата од колоната бр. 2 - „опис“).

36.2. Во колоната бр. 3 - „договорена цена на извршено плаќање /испорака“, се искажува договорената цена на порамнувањето.

36.3. Во колоната бр. 4 - „тековна позитивна изложеност“, се внесува износот на тековната позитивна изложеност утврдена согласно со главата VIII.6.1 од Одлуката.

36.4. Во колоната бр. 5 - „пондер“, се внесува пондерот на ризичност со кој треба да се пондерира договорениот износ на извршеното плаќање/испорака, во зависност од категоријата на изложеност (степенот на кредитен квалитет на кој му припаѓа должникот или инструментот согласно со главата VI од Одлуката).

36.5. Колоната бр. 6 - „потребен капитал“, го дава износот на капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за позициите кај кои е предвидена слободна испорака. Оваа колона не се пополнува за трансакциите кај кои бројот на работни денови по датумот на плаќање или испорака е до еден работен ден. За трансакциите кај кои бројот на работни денови по датумот на плаќање или испорака е над еден до четири работни дена, потребниот капитал е еднаков на производот помеѓу договорената цена на извршеното плаќање/испорака од колоната бр. 3 и соодветниот пондер од колоната бр. 5. За трансакциите кај кои бројот на работни денови по датумот на плаќање или испорака е по петтиот работен ден, износот на потребниот капитал се добива кога договорениот износ на извршеното плаќање/испорака од колоната бр. 3 ќе се зголеми за тековната позитивна изложеност (доколку постои) од колоната бр. 4 и ќе се помножи со 1.250% (добива третман на одбитна ставка од сопствените средства).

36.6. Во редот бр. 4 - „Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции кај кои е предвидена слободна испорака“, се внесува збирот на сите износи од колоната бр. 6.

3. Вкупен капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака (табела бр. 3)

37. Табелата бр. 3 го дава вкупниот износ на капитал којшто банката треба да го издвои за покривање на ризикот од порамнување/испорака.

На редот бр. 1 се прикажува износот на капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции коишто не се намирани во рок од пет или повеќе работни дена по договорениот датум на порамнување од редот бр. 4 од табелата бр. 1.

На редот бр. 2 се прикажува износот на капиталот потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака за трансакции кај кои е предвидена слободна испорака од редот бр. 4 од табелата бр. 2.

На редот бр. I се прикажува вкупниот износ на капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака којшто се добива како збир на износите од редовите бр. 1 и 2.

XI. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА РИЗИКОТ ОД ДРУГАТА ДОГОВОРНА СТРАНА

38. Извештајот за капиталот потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна (образец РДДС) го прикажува капиталот потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна којшто се пресметува за следниве групи позиции:

- финансиски деривати;
- репо-договори за продажба/купување хартии од вредност и стоки и договорите за давање на заем/зајмување хартии од вредност и стоки;
- трансакции за кредитирање на купувањето хартии од вредност со плаќање одреден износ; и
- трансакции со долг рок на порамнување.

Образецот РДДС е составен од три табели, и тоа:

- табела бр. 1 - Капитал потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна;
- табела бр. 2 - Изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на оригинална изложеност; и
- табела бр. 3 - Изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на пазарна вредност.

За секоја позиција од ставот 1 од оваа точка се пополнува или табелата бр. 2 или табелата бр. 3, коишто претставуваат основа за пополнување на табелата бр. 1.

1. Капитал потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна (табела 1)

39. Табелата бр. 1, којашто се користи за утврдување на капиталот за покривање на ризикот од другата договорна страна, се пополнува со примена на следниве правила:

39.1. Во табелата се прикажуваат групите позиции за кои банката утврдува капитал потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна (согласно со поделбата од колоната бр. 2 - „опис“).

39.2. Во колоната бр. 3 - „изложеност на ризик“, се искажува изложеноста на ризикот од другата договорна страна за сите позиции од точката 38 од ова упатство, утврдена со примена на методот на оригинална изложеност (табела бр. 2) или со методот на пазарна вредност (табела бр. 3), во согласност со главата VIII.6.2 од Одлуката.

39.3. Во колоната бр. 4 - „пондер на ризичност за договорната страна“, се искажуваат соодветните пондери коишто се користат за пондерирање на изложеноста, утврдени согласно со главата VI од Одлуката.

39.4. Во колоната бр. 5 - „пондерирана изложеност“, се внесува производот помеѓу изложеноста на ризикот од другата договорна страна (колона бр. 3) и соодветниот пондер на ризичност за договорната страна (колона бр. 4).

39.5. Во колоната бр. 6 - „потребен капитал“, се внесува износот на пондерираната изложеност за секоја позиција (колона бр. 5) помножен со 8%.

39.6. На редот бр. 5 - „вкупно потребен капитал“, се искажува вкупниот износ на капиталот потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна, добиен како збир на сите износи од колоната бр. 6.

2. Изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на оригинална изложеност (табела бр. 2)

40. Табелата бр. 2, којашто се користи за утврдување на вкупниот износ на изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на оригинална изложеност, се пополнува со примена на следниве правила:

40.1. Во табелата се прикажуваат сите позиции (договори) за кои се пресметува капитал потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна, групирани во зависност од предметот на тргување (договори коишто се однесуваат на каматните стапки и договори коишто се однесуваат на девизниот курс и златото) и договорениот рок на достасување (до една година, од една до две години и за секоја дополнителна година), при што сите позиции се прикажуваат одделно.

40.2. Во колоната бр. 3 се искажува номиналната вредност на позицијата (договорот), а во колоната бр. 4 се искажуваат соодветните пондери определени во табелата бр. 16 од Одлуката. За секоја дополнителна година, пондерите се зголемуваат за по 1 процентен поен за договорите што се однесуваат на каматните стапки, односно за по 3 процентни поени за договорите што се однесуваат на девизниот курс и златото.

40.3. Во колоната бр. 5 - „изложеност“, се внесува износот на изложеноста на ризикот од другата договорна страна за секоја позиција (договор), којшто се добива како производ помеѓу номиналната вредност на позицијата (колона бр. 3) и соодветниот процент од колоната бр. 4.

40.4. На редот бр. 3 - „Вкупен износ на изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на оригинална изложеност“, се прикажува збирот на сите износи од колоната бр. 5.

3. Изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на пазарна вредност (табела бр. 3)

41. Табелата бр. 3, којашто се користи за утврдување на вкупниот износ на изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на пазарна вредност, се пополнува со примена на следниве правила:

41.1. Во табелата се прикажуваат позициите (договорите) за кои се пресметува капитал потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна, групирани во зависност од предметот на тргување (договори коишто се однесуваат на каматните стапки, договори коишто се однесуваат на девизниот курс и златото, договори коишто се однесуваат на сопственичките инструменти, договори коишто се однесуваат на благородните метали, освен златото и договори коишто се однесуваат на стоките коишто не се благороден метал) и рокот на достасување (до една година, од една до пет години и над пет години), при што сите позиции се прикажуваат одделно.

41.2. Во колоната бр. 3 се искажува тековната изложеност утврдена како трошок за замена на позицијата, којшто ја претставува пазарната вредност на позицијата, односно износот што ќе треба да го плати банката во случај на потреба за замена на позицијата. Доколку овој износ е негативен, тогаш трошокот е еднаков на нула.

41.3. Во колоната бр. 4 се искажува номиналната вредност на позицијата, а во колоната бр. 5 - „пондер“, се искажуваат соодветните проценти определени во табелата бр. 17 од Одлуката.

41.4. Во колоната бр. 6 - „потенцијална изложеност“, се внесува производот на номиналната вредност на позицијата од колоната бр. 4 и соодветниот процент од колоната бр. 5.

41.5. Во колоната бр. 7 - „изложеност“, се внесува износот на изложеноста на ризикот од другата договорна страна за секоја позиција (договор), којшто се добива како збир на тековната изложеност од колоната бр. 3 и износот на потенцијалната изложеност на ризикот од другата договорна страна од колоната бр. 6.

41.6. На редот бр. 6 - „вкупен износ на изложеност на ризикот од другата договорна страна со примена на методот на пазарна вредност“, се прикажува збирот на сите износи од колоната бр. 7.

XII. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА НАДМИНУВАЊЕТО НА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТ

42. Извештајот за капиталот потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност (образец НЛИ) се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на секое надминување на лимитите на изложеност пропишани со Законот за банките што е настанато како резултат на изложеност од портфолиото за тргување.

Образецот НЛИ е составен од четири табели, и тоа:

- табела бр. 1 - Вкупен износ на изложеност на секое надминување;
- табела бр. 2 - Изложеност кон лице и лицата поврзани со него за која банката утврдува капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност за секое надминување;
- табела бр. 3 - Капитал потребен за покривање на секое надминување на лимитот на изложеност; и
- табела бр. 4 - Вкупен капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност.

Табелите бр. 1, 2 и 3 се пополнуваат за секое надминување на лимитите на изложеност од Законот за банките (бројот на табелите 1, 2 и 3 е еднаков на бројот на надминувањата на лимитите на изложеност коишто се предмет на издвојување потребен капитал), додека табелата бр. 4 претставува збирен извештај на вкупниот износ на капитал потребен за покривање на надминувањата на лимитите на изложеност.

1. Вкупен износ на изложеност на секое надминување (табела бр. 1)

43. Колоните бр. 3 и 5 се пополнуваат само за инструментите прикажани во редовите бр. 5 и 7 од овој образец. Како пондер се наведува пондерот од колоната бр. 3 од табелата бр. 2. Колоната бр. 5 се добива како производ на колоните бр. 3 и 4 за редовите бр. 5 и 7 од овој образец.

Редовите во табелата бр. 1 се пополнуваат со примена на следниве правила:

1) Сопствени средства - се внесува износот на сопствените средства од редот бр. VIII од образецот СС.

2) Дозволен износ на изложеност - се внесува производот од износот на сопствените средства (редот бр. 1) и соодветниот лимит на изложеност којшто се применува на конкретната изложеност на банката, во согласност со Законот за банките и подзаконските акти донесени врз основа на тој закон.

3) Изложеност од позиции во портфолиото на банкарски активности - се искажува износот на изложеност на кредитен ризик утврден како збир на сите активни билансни и вонбилансни побарувања на банката од поединечно лице и лицата поврзани со него коишто се дел од портфолиото на банкарски активности.

Изложеноста од позиции во портфолиото на банкарски активности се искажува во нето-износ, како разлика меѓу сметководствената вредност и соодветниот износ на исправка на вредноста, односно посебна резерва, износот на премијата или дисконтот и ефектите од промената на објективната вредност.

4) Износ на слободни сопствени средства - се внесува разликата помеѓу редовите 2 и 3 и го прикажува дозволеният износ на изложеност врз основа на позиции од портфолиото за тргување, којшто нема да предизвика надминување на соодветниот лимит.

5) Нето-изложеност од позиции во портфолиото за тргување коишто се однесуваат на лице и лицата поврзани со него - се внесува нето-изложеноста од позициите во портфолиото за тргување коишто се однесуваат на лице и лицата поврзани со него од табелата бр. 2 од овој образец (ред I колона 4). Одделно се наведуваат сите инструменти (во нето-износ) од портфолиото за тргување на банката, коишто се издадени или претставуваат изложеност кон поединечно лице и лицата поврзани со него, за кое се пресметува надминувањето. Во редот бр. 5 се внесува вкупната нето-изложеност по одделните инструменти.

6) Надминување на изложеноста - ја претставува разликата помеѓу нето-изложеноста од позициите во портфолиото за тргување коишто се однесуваат на лице и лицата поврзани со него и износот на слободни сопствени средства (редови бр. 5 и 4).

7) Нето-изложеност од позиции во портфолиото за тргување коишто се однесуваат на лице и лицата поврзани со него за кои се пресметува капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитот на изложеност - претставува збир на износот на пондерираната позиција на сите нето-позиции од портфолиото за тргување коишто се вклучуваат во износот на оствареното надминување (соодветен износ од колоните бр. 4 и 5 од табелата бр. 2). Износот на нето-изложеноста за која се пресметува потребниот капитал е најмалку еднаков на износот на надминувањето утврдено во редот бр. 6 од овој образец.

Инструментите коишто ќе се вклучат во оваа позиција од образецот се утврдуваат во согласност со точката 139 од Одлуката. Тоа значи дека доколку банката има износ на слободни сопствени средства, ги исклучува од оваа позиција инструментите коишто имаат ниски пондери на специфичен ризик (за

должничките и сопственичките инструменти), односно ниски пондери за пресметување на капиталот за покривање на ризикот од порамнување/испорака и ризикот од другата договорна страна. Исклучувањето е само до износот на слободните сопствени средства.

Доколку банката има повеќе инструменти со ист пондер, ги зема оние инструменти чијашто вкупна нето-позиција е еднаква на износот на слободните сопствени средства. Доколку банката не може да утврди инструменти чијашто нето-позиција е еднаква на износот на слободните сопствени средства, ги зема оние инструменти чијашто нето-позиција е приближно еднаква на износот на слободните сопствени средства. Во тој случај, нето-позицијата на сите инструменти коишто се вклучуваат во пресметувањето на капиталот потребен за покривање на надминувањето на лимитот на изложеност, мора да е повисока од износот на надминувањето од редот бр. 6 од овој образец.

2. Изложеност кон лице и лицата поврзани со него за која банката утврдува капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност за секое надминување (табела бр. 2)

44. Табелата бр. 2 претставува детален преглед на изложеноста на банката кон лице и лицата поврзани со него за секоја изложеност кај која банката остварила надминување на лимитите од Законот за банките, прикажана во табелата бр. 1.

Табелата бр. 2 се пополнува со примена на следниве правила:

1) Банката ги прикажува одделно сите позиции од портфолиото за тргување коишто се однесуваат на поединечно лице и лицата поврзани со него (за потребите на овој образец сите овие позиции се вклучени во терминот: инструмент).

Дериватите се третираат како позиции на предметот на дериватот, согласно со Одлуката.

2) Во колоната бр. 3 се внесува соодветниот пондер, и тоа:

- за должничките инструменти - соодветниот пондер на специфичен ризик од колоната бр. 7 од образецот СР-ДИ;
- за сопственички инструменти - се внесува пондерот за специфичен ризик за вложувања во сопственички инструменти (4%).

3) Во колоната бр. 4 се внесува износот на изложеноста, при што за секој инструмент се прикажува износот на долгата и кратката позиција.

За позициите врз основа на гарантирање емисија на хартии од вредност, како долга позиција се внесува износот на емисијата на хартии од вредност што ја гарантира банката, а како кратка позиција се внесува износот на хартиите од вредност пренесен на трети лица коишто ги купиле тие хартии од вредност или презеле обврска за субгарантирање на емисијата.

Позициите коишто претставуваат изложеност на ризик на порамнување/испорака и ризик на другата договорна страна се сметаат за

долги позиции, при што за овие позиции се внесува изложеноста прикажана во обрасците РИ и РДДС.

Разликата помеѓу долгата и кратката позиција ја дава нето-изложеноста по одделен инструмент којшто се прикажува во редот каде што е наведен инструментот (пр. за инструментот бр. 1 нето-изложеноста се прикажува во редот бр. 1).

Банката има изложеност врз основа на инструментите од портфолиото за тргување, само доколку разликата е позитивна односно долгата позиција е поголема од кратката позиција во соодветниот инструмент. Доколку разликата помеѓу овие две позиции е негативна, банката не го пополнува редот којшто се однесува на нето-изложеноста по одделен инструмент и за тој инструмент, не ја пополнува колоната бр. 5.

4) Во колоната бр. 5 се внесува капиталот потребен за покривање на соодветниот ризик (специфичен ризик за должничките и сопственичките инструменти, ризикот од порамнување/испорака и ризикот од другата договорна страна) и се добива како производ помеѓу пондерот од колоната бр. 3 и износот на изложеност од колоната бр. 4.

5) На редот бр. I - „Нето-изложеност од позиции во портфолиото за тргување коишто се однесуваат на лице и лицата поврзани со него“, се искажува вкупниот износ на изложеност од позиции во портфолиото за тргување коишто се однесуваат на лице и лицата поврзани со него, којшто се добива како збир на нето-изложеноста на сите инструменти вклучени во овој образец.

Банката ги подредува сите инструменти според висината на пондерираната позиција од колоната бр. 5, добиена како производ на нето-изложеноста на секој инструмент и соодветниот пондер од колоната бр. 3. Подредувањето е од инструментот со највисок износ на пондерирана позиција кон инструментот со најнизок износ на пондерирана позиција.

3. Капитал потребен за покривање на секое надминување на лимитот на изложеност (табела бр. 3)

45. Во табелата бр. 3 се прикажува надминувањето на одреден лимит според деновите на траење на надминувањето.

Редот бр. 1 се пополнува доколку надминувањето на лимитите трае до 10 дена, додека редот бр. 2 се пополнува доколку надминување трае повеќе од 10 дена.

Во колоната бр. 3 се внесува износот на пондерираната позиција добиена во табелата бр. 1 колона бр. 5, во зависност од деновите на траење на надминувањето.

Во колоната бр. 4 е прикажан пондерот којшто се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност, дефиниран во табелата бр. 13 од Одлуката.

Колоната бр. 5 го дава производот на колоните бр. 3 и 4.

Редот бр. 3 го прикажува вкупниот износ на капитал потребен за покривање на надминувањето на одреден лимит на изложеност кон поединечно лице и лицата поврзани со него.

4. Вкупен капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност (табела бр. 4)

46. Табелата бр. 4 го дава вкупниот износ на капитал којшто банката треба да го издвои за покривање на надминувањето на сите лимити на изложеност дефинирани во Законот за банките.

Табелата бр. 4 има толку редови колку што има одделни табели 1, 2 и 3. Во секој ред се прикажува износот на капиталот потребен за покривање на надминувањето на одреден лимит на изложеност кон поединечно лице и лицата поврзани со него (ред бр. 3 од секоја табела бр. 3).

Во редот бр. I е прикажан вкупниот износ на капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност.

XIII. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА РИЗИКОТ ОД ПРОМЕНА НА ЦЕНИТЕ НА СТОКИТЕ

47. Извештајот за капиталот потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките (образец РПЦС) го прикажува вкупниот капитал потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките за сите позиции од портфолиото на банкарски активности и од портфолиото за тргување.

48. Образецот РПЦС се пополнува со примена на следниве правила:

1) Во колоната бр. 2 - „опис“, се внесува стоката, односно физичкиот производ со кој се тргува на секундарниот пазар (земјоделски производи, минерали, вклучувајќи ја и нафтата, благородните метали (освен златото), дериватите и други финансиски инструменти коишто се однесуваат на овие производи).

2) Во колоната бр. 3 - „стандардни мерни единици“, се внесува мерната единица на стоката во која таа се изразува (пр. барели, тони, килограми).

3) Во колоната бр. 4 - „долга позиција“, се искажува долгата позиција во стандардни мерни единици во секоја стока. Во колоната бр. 5 - „кратка позиција“, се искажува кратката позиција во стандардни мерни единици во конкретната стока.

Позицијата во секоја стока, финансиски дериват или друг финансиски инструмент којшто се однесува на стока се искажува во согласност со точките 154 и 155 од Одлуката.

4) Во колоната бр. 6 - „тековна пазарна цена“, се искажува пазарната цена на секоја стока во денари.

5) Во колоната бр. 7 - „нето-позиција во стандардни мерни единици“, се искажува апсолутниот износ на разликата помеѓу долгата (колони бр. 4) и кратката (колони бр. 5) позиција во секоја стока, во стандардни мерни единици.

Во колоната бр. 8 - „пазарна вредност на нето-позицијата“, се искажува производот на тековната пазарна цена на стоката (колони бр. 6) и нето-позицијата изразена во стандардни мерни единици (колони бр. 7).

6) Во колоната бр. 9 - „брuto-позиција во стандардни мерни единици“, се искажува збирот на апсолутните вредности на долгата (колони бр. 4) и кратката (колони бр. 5) позиција во секоја стока, во стандардни мерни единици.

Во колоната бр. 10 - „пазарна вредност на бруто-позицијата“, се искажува производот помеѓу тековната пазарна цена на стоката (колони бр. 6) и бруто-позицијата во стандардни мерни единици (колони бр. 9).

7) На редот бр. I - „вкупен износ на нето-позицијата“, се искажува збирот на сите износи од колоната бр. 8, односно збирот на пазарните вредности на нето-позициите во сите стоки.

8) На редот бр. II - „вкупен износ на бруто-позицијата“, се искажува збирот на сите износи од колоната бр. 10, односно збирот на пазарните вредности на бруто-позициите во сите стоки.

9) На редот бр. III - „капитал потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките“, се искажува вкупниот износ на капиталот потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките, којшто се добива како збир на:

- 15% од нето-позицијата на стоките (ред бр. I) и
- 3% од бруто-позицијата на стоките (ред бр. II).

XIV. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ПАЗАРНИТЕ РИЗИЦИ ОД ПОЗИЦИИ ВО ОПЦИИ

49. Извештајот за капиталот потребен за покривање на пазарните ризици од позиции во опции (образец О) се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на пазарните ризици од позициите во опции на каматни стапки, должнички инструменти, сопственички инструменти, девизен курс и на други финансиски инструменти со кои тргува банката на официјалната берза или преку шалтер, како и сите други инструменти коишто имаат слични карактеристики на опциите, вклучувајќи ги и опциите коишто се купени заради заштита на одредени позиции од портфолиото за тргување.

50. Образецот О е составен од два дела. Првиот дел се однесува на купените опции заради тргување, а вториот дел се однесува на опциите купени заради заштита на одредени позиции од портфолиото за тргување.

Образецот О се пополнува со примена на следниве правила:

1) Во првиот дел од образецот О, во колоната бр. 2 - „вид на купена опција“, се внесува видот на купената опција заради тргување.

Во колоната бр. 3 - „капитал потребен за предметот на опцијата“, се внесува производот на пазарната вредност на предметот на опцијата и:

- збирот на специфичниот и генералниот ризик - за опции на должнички инструменти или сопственички инструменти;
- 8% - за валутни опции; или
- 15% - за опции на стоки.

Во колоната бр. 4 - „пазарна вредност на опцијата“, се искажува пазарната вредност на купените опции.

Колоната бр. 5 - „потребен капитал“, го прикажува износот на капитал потребен за покривање на ризикот врз основа на купени опции, при што се внесува помалиот износ од износите во колоните бр. 3 и 4.

На редот бр. I - „вкупен капитал потребен за купени опции заради тргување“, се искажува збирот на сите износи од колоната бр. 5 од првиот дел на овој образец.

2) Во вториот дел од образецот O, во колоната бр. 2 - „вид на купена опција за заштита на позиција од портфолиото за тргување“, се внесува видот на опциите купени заради заштита на одредени позиции од портфолиото за тргување.

Во колоната бр. 3 - „капитал потребен за предметот на опцијата“, се искажува производот на пазарната вредност на предметот на опцијата и:

- збирот на капиталот потребен за покривање на специфичниот и генералниот ризик врз основа на предметот на опцијата - за опции на должнички инструменти или сопственички инструменти;
- 8% - за валутни опции; или
- 15% - за опции на стоки.

Во колоната бр. 4 - „внатрешна вредност на опцијата“, се искажува внатрешната вредност на опцијата, односно износот којшто претставува приход за купувачот на опцијата.

Во колоната бр. 5 - „потребен капитал“, се внесува разликата помеѓу колоните бр. 3 и 4.

На редот бр. II - „вкупен капитал потребен за купени опции за заштита на позиција од портфолиото за тргување“, се искажува вкупниот износ на капитал потребен за покривање на ризикот врз основа на купени опции заради заштита на одредена позиција во портфолиото за тргување, добиен како збир на сите износи од колоната бр. 5 од вториот дел од овој образец.

На редот бр. III - „вкупен капитал потребен за покривање на пазарните ризици од позиции во опции“, се искажува вкупниот износ на капитал потребен за покривање на пазарните ризици од позиции во опции, којшто се добива како збир на износот на капиталот потребен за покривање на пазарните ризици од купените опции заради тргување (редот бр. I) и износот на капиталот потребен за покривање на пазарните ризици од опциите коишто се купени заради заштита на одредени позиции од портфолиото за тргување (редот бр. II).

XV. ИЗВЕШТАЈ ЗА КАПИТАЛОТ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ОПЕРАТИВНИОТ РИЗИК

51. Извештајот за капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик (образец ОР) се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор или на стандардизираниот пристап, на начинот определен во главата X од Одлуката.

Образецот ОР е составен од десет табели, и тоа:

- табела бр. 1 - Капитал потребен за покривање на оперативниот ризик;
- табела бр. 2 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: услуги поврзани со финансирање трговци (средни и големи трговци);
- табела бр. 3 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: тргување и продажба;
- табела бр. 4 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: банкарство на мало;
- табела бр. 5 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: комерцијално банкарство;
- табела бр. 6 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: платен промет и порамнување;
- табела бр. 7 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: услуги како агент;
- табела бр. 8 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: управување со средства;
- табела бр. 9 - Структура на базичниот индикатор за деловната линија: брокерски услуги на мало;
- табела бр. 10 - Структура на базичниот индикатор за нераспределените активности.

Табелите од бр. 2 до бр. 10 ги пополнуваат само банките коишто го утврдуваат капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап.

52. Без разлика на пристапот што го применува банката, износот на базичниот индикатор се пресметува на годишна основа за периодот што завршува на крајот на финансиската година (31.12.), при што се користат ревидирани финансиски извештаи. Утврдениот износ на базичен индикатор се користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик за целата година.

По исклучок на ставот 1, доколку на датумот на кој се утврдува капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик банката не располага со ревидирани финансиски извештаи, при утврдувањето на базичниот индикатор може да ги земе предвид неревидираните извештаи за крајот на годината. Имајќи ја предвид регулативата за изработка на ревидирани финансиски извештаи, банката може да не располага со ревидирани финансиски извештаи при утврдувањето на потребниот капитал на 31.12. Во тој случај банката може да го утврди износот на базичниот индикатор со

користење неревидирани извештаи за 31.12. По изработувањето и објавувањето на ревидираните финансиски извештаи, банката е должна повторно да го утврди износот на базичниот индикатор за 31.12, со користење на ревидираните финансиски извештаи и тој износ да го користи во следните извештајни периоди.

53. Табелата бр. 1 - „Капитал потребен за покривање на оперативниот ризик“ е поделена во два дела, од кои првиот дел се однесува на утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор, а вториот дел се однесува на утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап.

Банката ги пополнува редовите од бр. 1 до бр. 10 и редовите бр. I и II, доколку го применува пристапот на базичен индикатор за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик. Доколку банката го применува стандардизираниот пристап за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, тогаш ги пополнува редовите од бр. 11 до бр. 19 и редовите бр. III и IV.

53.1. Првиот дел од табелата бр. 1, којшто се однесува на утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор, се пополнува со примена на следниве правила:

1) Во колоните бр. 3, 4 и 5 - „износ на базичен индикатор“ се внесува износот на базичниот индикатор за последните три години за секоја позиција предвидена во образецот во редовите бр. 1 до бр. 10.

На редот бр. I - „вкупен износ на базичниот индикатор за секоја од последните три години“, во овие колони, се искажува збирот на износите од редовите бр. 1 до бр. 10, за секоја од последните три години, соодветно.

2) Во колоната бр. 6 - „аритметичка средина на тригодишните износи на базичниот индикатор“, се внесува аритметичката средина на тригодишните износи на базичниот индикатор којшто се добива кога збирот на вкупните позитивни износи на базичниот индикатор за секоја од последните три години (редот бр. I колони бр. 3, 4 и 5) ќе се подели со бројот на годините во кои е остварен позитивен износ на базичен индикатор.

Доколку во која било од последните три години банката остварила базичен индикатор еднаков или помал од нула, тој износ и таа година не се вклучуваат при пресметката на аритметичката средина.

3) Во колоната бр. 7 - „стапка на потребен капитал“, се искажува стапката којашто банката ја користи за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор (15%).

4) Колоните бр. 8, 9 и 10 во првиот дел од табелата бр. 1 од овој образец, не се пополнуваат.

5) Во колоната бр. 11 - „капитал потребен за покривање на оперативниот ризик“, се внесува капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор, којшто се утврдува кога аритметичката средина на тригодишните позитивните износи на базичниот индикатор (ред бр. I колона бр. 6) ќе се помножи со стапката на потребен капитал од 15% (редот бр. I колона бр. 7).

53.2. Вториот дел од табелата бр. 1, којшто се однесува на утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап, се пополнува со примена на следниве правила:

1) Во колоните бр. 3, 4 и 5 - „износ на базичен индикатор“, се внесува вкупниот износ на базичниот индикатор за последните три години за секоја деловна линија (редот бр. I колони бр. 3, 4 и 5 од табелите од бр. 2 до бр. 10, соодветно за секоја деловна линија).

На редот бр. 19 - „нераспределено“, во овие колони, се искажува износот на базичниот индикатор за последните три години за активностите (и за сите соодветни помошни активности на тие активности) коишто не можат да бидат распределени во ниту една од деловните линии определени во табелата бр. 18 од Одлуката.

2) Колоната бр. 6, во вториот дел од табелата бр. 1 од овој образец, не се пополнува.

3) Во колоната бр. 7 - „стапка на потребен капитал“, се искажуваат стапките на потребен капитал за секоја деловна линија, дефинирани во колоната бр. 3 од табелата бр. 18 од Одлуката.

4) Во колоните бр. 8, 9 и 10 - „износ на базичен индикатор пондериран според ризикот за секоја деловна линија“, се внесува производот на базичниот индикатор за секоја деловна линија за секоја од последните три години (редовите од бр. 11 до бр. 19 колони бр. 3, 4 и 5) и стапката на потребен капитал за секоја деловна линија (редовите од бр. 11 до бр. 19 од колоната бр. 7).

Вкупниот износ на базичниот индикатор пондериран според ризикот за секоја од последните три години, којшто се добива како збир на износите на базичните индикатори пондерирани според ризикот за секоја деловна линија за секоја од последните три години, се внесува на редот бр. III колони бр. 8, 9 и 10, соодветно.

При утврдувањето на вкупниот износ на базичниот индикатор пондериран според ризикот за одредена година, се земаат предвид сите базични индикатори пондерирани според ризикот за секоја деловна линија (редовите од бр. 11 до бр. 19), без разлика на нивниот предзнак (позитивен или негативен).

Доколку вкупниот износ на базичниот индикатор за одредена година е негативен, во колоната за таа година (редот бр. III) се внесува нула.

5) Во колоната бр. 11 - „капитал потребен за покривање на оперативниот ризик“, се внесува износот на капиталот потребен за покривање

на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап, којшто се добива кога збирот на износите на базичните индикатори пондерирани според ризикот за секоја од последните три години (редот бр. III колони бр. 8, 9 и 10) ќе се подели со 3.

54. Табелата од бр. 2, којашто се користи за утврдување на износот на базичниот индикатор за секоја од последните три години, за деловната линија: услуги поврзани со финансирање трговци (средни и големи трговци), се пополнува со примена на следниве правила:

1) Во колоните бр. 3, 4 и 5 - „износ на базичен индикатор“, се внесува износот на сите позитивни и негативни позиции коишто се вклучуваат во утврдувањето на базичниот индикатор, согласно со главата X од Одлуката, а коишто произлегуваат од деловната линија: услуги поврзани со финансирање трговци (средни и големи трговци).

Вкупниот износ на базичниот индикатор за секоја од последните три години за деловната линија: услуги поврзани со финансирање трговци (средни и големи) се добива како збир на редовите од бр. 1 до бр. 10 по одделни години и се внесува во редот бр. I колони бр. 3, 4 и 5, соодветно.

Износите од колоните бр. 3, 4 и 5 од редот бр. I од оваа табела треба да бидат еднакви на износите од колоните 3, 4 или 5 од редот бр. 11 од вториот дел од табелата бр. 1 - Капитал потеробен за покривање на оперативниот ризик.

55. Табелите бр. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 10, коишто се користат за утврдување на износите на базичните индикатори за секоја од последните три години за останатите седум деловни линии, се пополнуваат со соодветно следење на правилата определени во точката 54 од ова упатство (коишто се применуваат на табелата бр. 2).

XVI. ИЗВЕШТАЈ ЗА СТАПКАТА НА АДЕКВАТНОСТ НА КАПИТАЛОТ

56. Извештајот за стапката на адекватност на капиталот (образец АК) се пополнува со примена на следниве правила:

Актива пондерирана според кредитниот ризик

1) Актива пондерирана според кредитниот ризик - се внесува износот од редот бр. XII колони бр. 12 од образецот АПКР - Вкупно.

2) Капитал потребен за покривање на кредитниот ризик - се внесува износот од редот бр. XIII колони бр. 12 од образецот АПКР - Вкупно (износот од редот бр. 1 од овој образец помножен со 8%).

Актива пондерирана според валутниот ризик

3) Агрегатна девизна позиција - се внесува износот од редот бр. III од образецот КПВР.

4) Нето-позиција во злато - се внесува износот од редот бр. IV од образецот КПВР.

5) Капитал потребен за покривање на валутниот ризик - се внесува износот од редот бр. V од образецот КПВР.

6) Актива пондерирана според валутниот ризик - се внесува износот од редот бр. 5 од овој образец помножен со 12,5.

Актива пондерирана според оперативниот ризик

7) Капитал потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор - се внесува износот од редот бр. II од табелата бр. 1 од образецот ОР.

8) Капитал потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап - се внесува износот од редот бр. IV од табелата бр. 1 од образецот ОР.

9) Актива пондерирана според оперативниот ризик - се внесува износот од редот бр. 7 или редот бр. 8 помножен со 12,5.

Актива пондерирана според други ризици

10) Капитал потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките - се внесува износот од редот бр. III од образецот РПЦС.

11) Капитал потребен за покривање на пазарните ризици - се внесува збирот на износите од редовите од бр. 11.1 до бр. 11.5 од овој образец.

11.1) Капитал потребен за покривање на позицискиот ризик - се внесува збирот на износите од редовите од бр. 11.1.1 до бр. 11.1.4 од овој образец.

11.1.1) Капитал потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во должнички инструменти - се внесува износот од редот бр. IV од образецот СР - ДИ.

11.1.2) Капитал потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во должнички инструменти - се внесува износот од редот бр. IV од образецот ГР - ДИ/2.

11.1.3) Капитал потребен за покривање на специфичниот ризик од вложувања во сопственички инструменти - се внесува износот од редот бр. II колона бр. 5 од образецот СИ.

11.1.4) Капитал потребен за покривање на генералниот ризик од вложувања во сопственички инструменти - се внесува износот од редот бр. III од образецот СИ.

11.2) Капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување/испорака - се внесува износот од редот бр. I од табелата бр. 3 од образецот РИ.

11.3) Капитал потребен за покривање на ризикот од друга договорна страна - се внесува износот од редот бр. 5 од табелата бр. 1 од образецот РДДС.

11.4) Капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност - се внесува износот од редот бр. I од табелата бр. 4 од образецот НЛИ.

11.5) Капитал потребен за покривање на пазарните ризици од позиции во опции - се внесува износот од редот бр. III од образецот О.

12) Капитал потребен за покривање на другите ризици - се искажува збирот на износите од редовите бр. 10 и 11 од овој образец.

13) Актива пондерирана според други ризици - се внесува износот од редот бр. 12 помножен со 12,5.

V) Актива пондерирана според ризици - се внесува збирот на активата пондерирана според кредитниот ризик (редот бр. 1), активата пондерирана според валутниот ризик (редот бр. 6), активата пондерирана според оперативниот ризик (редот бр. 9) и активата пондерирана според други ризици (редот бр. 13).

14) Капитал потребен за покривање на ризиците - се внесува износот од редот бр. V помножен со 8% или збирот на редовите 2, 5, 7 или 8 и 12.

VI) Сопствени средства - се внесува износот од редот бр. VIII од образецот СС.

VII) Стапка на адекватност на капиталот - се искажува износот на стапката на адекватноста на капиталот, којшто се добива кога износот на сопствените средства (редот бр. VI) ќе се подели со активата пондерирана според ризиците (редот бр. V). Стапката на адекватност на капиталот се искажува во проценти (%).

57. Во случаите кога Народната банка има пропишано повисока стапка на адекватност на капиталот од 8%, утврдувањето на активата пондерирана според ризиците треба да биде соодветно приспособено на повисоката стапка на адекватност на капиталот.

XVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

58. Штедилниците и филијалите на странските банки се должни соодветно да ги применуваат одредбите од ова упатство, имајќи ги предвид одредбите од Законот за банките и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, со кој се регулира работењето на штедилниците и на филијалите на странските банки во Република Македонија.

59. Со започнувањето со примена на ова упатство од страна на штедилниците, престанува да важи Упатството за спроведување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/2009 и 126/2011).

60. Ова упатство влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.7.2012 година за банките и филијалите на странски банки, односно од 1.7.2013 година за штедилниците.

У бр. 4190
22.05.2012 година
Скопје

Гувернер
Димитар Богов